

o.o.o.o.o.o.I.Sygn. akt II Ca 383/13

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anatol Gul

Sędziowie: SO Piotr Rajczakowski

SR Maciej Ejsmont (del.)

Protokolant: Alicja Marciniak

po rozpoznaniu w dniu 25 czerwca 2013 r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z wniosku A. W. i R. W.

przy udziale (...) SA w K. Oddziału w W.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia Sądu Rejonowego w Świdnicy

z dnia 21 marca 2013 r., sygn. akt I Ns 796/12

postanawia:

oddalić apelację.

Sygn. akt II Ca 383/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem oddalono wniosek o ustanowienie służebności przesyłu oraz orzeczono o kosztach postępowania, opierając rozstrzygnięcie o następujące ustalenia i oceny:

- R. W. w drodze darowizny od matki nabyła własność działek gruntu położonych w B. o numerach ewidencyjnych (...), ponadto R. W. i A. W. w 2001r. nabyli własność działki nr (...); na nieruchomości stoi jeden słup sieci energetycznej kratownicowy metalowy na czterech filarach zajmując obszar gruntu na podstawie o wymiarach 3 x 3 m; jest on wyższy od dwukondygnacyjnego budynku, a przewody ze słupa biegną nad całą działką wnioskodawców; wnioskodawcy twierdzą, że przeszkadza to w uprawie roli, trzeba uprawiać ziemię wokół słupa, a pod przewodami są słabsze uprawy; na kolejnej nieruchomości znajdują się trzy słupy – dwa pojedyncze, a jeden na czterech filarach; słupy energetyczne stały tam co najmniej od 35 lat.

-nad nieruchomościami wnioskodawców przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne średniego napięcia (...) (...) i (...); (...)wybudowana została przed 1945 rokiem i została przejęta na podstawie dekretu z 8 marca 1946r. o majątkach opuszczonych i ponemieckich, a posadowienie linii nie wymagało wywłaszczenia; linie(...) i (...) zostały

przekazane do eksploatacji 23 czerwca 1976 r., zaś w dniu 29 grudnia 1976 r. potwierdzono przyjęcie do użytkowania wszystkich w/w linii przez Zakład (...), linie zostały zaewidencjonowane i przyjęte na stan przedsiębiorstwa energetycznego jako środek trwałe.

- obszar całej działki nr (...) zakwalifikowano w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego jako teren rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączonej z zabudowy i oznaczonej symbolem (...), obszar całej działki nr (...) zakwalifikowano od 7 grudnia 2012 r. jako teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i oznaczono symbolem (...); od dnia 30 czerwca 2006 r. obszar działki nr (...) zakwalifikowano jako częściowo teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (symbol (...)), a częściowo jako teren rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączonej z zabudowy (...), częściowo jako teren dróg publicznych ((...)).

Na potrzeby korzystania z sieci energetycznej na gruncie należy wytyczyć pas ziemi zajęty przez strefę ograniczonego korzystania z działki nr (...) - o szerokości 22 m, z działki nr (...) - o szerokości 9,50 m. powierzchnia służebności winna wynosić:

- działka nr (...), linia (...) – 0,1259 ha,
- działka nr (...), linia (...) – 0,2750 ha,
- działka nr (...), linia (...) – 0,0310 ha,
- działka nr (...), linia (...) – 0,0310 ha,
- działka nr (...), linia (...) – 0,0802 ha,
- działka nr (...), linia (...) – 0,0272 ha,

Zgodnie z art. 305¹ kc nieruchomości można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Stosownie do art. 305² § 2 k.c., jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa, właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu. Ponieważ w przedmiotowej sprawie uczestnik postępowania zgłosił zarzut zasiedzenia służebności, zasadniczą kwestią podlegającą rozstrzygnięciu w przedmiotowej sprawie było ustalenie, czy do zasiedzenia tej służebności rzeczywiście doszło. Kwestia zasiedzenia służebności jest kluczowa dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, bowiem ustalenie, że doszło do zasiedzenia służebności, skutkowałoby koniecznością oddalenia wniosku, ponieważ zgodnie z zasadami logicznego rozumowania nie można ustanowić prawa, które już istnieje.

Przepisy kodeksu cywilnego dotyczące służebności przesyłu weszły w życie z dniem 3 sierpnia 2008 r., wprowadzone ustawą z dnia 30 maja 2008 r. (Dz.U z 2008 r. Nr 116 poz. 731), natomiast do tego dnia do służebności odpowiadających treści służebności przesyłu należało stosować ogólne przepisy o służebnościach gruntowych. Zatem przed tą datą uczestnik mógł zasiedzieć służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Nabywanie służebności w drodze zasiedzenia możliwe było jednak przy spełnieniu przesłanek zasiedzenia. Zgodnie bowiem z art. 292 kc służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. Przepis art. 172 kodeksu cywilnego stanowi, iż posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie). Po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze.

Zawarte w zdaniu drugim art. 292 kc odesłanie do przepisów o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie obejmuje tylko kwestie nie uregulowane w zdaniu pierwszym tego artykułu i pozwala na stosowanie do zasiedzenia służebności gruntowej przepisów o nabyciu nieruchomości przez zasiedzenie jedynie „odpowiednio”. Do zasiedzenia służebności gruntowej nie ma zatem zastosowania wymagania posiadania samoistnego (art. 176 § 1 kc w zw. z art. 336 kc). Znajdują natomiast zastosowanie odpowiednio przepisy o nabyciu nieruchomości przez zasiedzenie dotyczące terminów posiadania w zależności od dobrej lub złej wiary (postanowienie SN z 11 lutego 2010 sygn. akt I CSK 181/09).

Mając na względzie powyższe sąd uznał, że linia energetyczna (...) została postawiona przed 1945r., a pozostałe linie wykonano w połowie 1976 r., jak to wynika z dokumentacji przedstawionej przez uczestnika postępowania. Wszystkie trzy linie przejęto formalnie w użytkowanie przez Zakład (...) i wprowadzono na stan jako środek trwały z datą **29 grudnia 1976r.** (k. 58-60). Do akt złożono nadto projekt linii i protokół przekazania do użytku linii wzniesionych w 1976r. – z datą 23 czerwca 1976r. Sama wnioskodawczyni potwierdziła w swych zeznaniach, iż co najmniej od 35 lat na działkach stoją słupy energetyczne użytkowane przez uczestnika postępowania i jego poprzedników prawnych (a zna te nieruchomości od dziecka), co oczywiście wymaga okresowych przeglądów i konserwacji, lub choćby oznaczenia na potrzeby wciągnięcia urządzeń jako środka trwałego przedsiębiorstwa. Tym samym dokumenty złożone przez uczestnika postępowania wykazują, iż co najmniej od daty **29 grudnia 1976 r.** jego poprzednicy prawni użytkowali wszystkie trzy linie energetyczne. Początkowo właścicielem było przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...), który z dniem 20 lipca 1993 r. został przekształcony w spółkę akcyjną Zakład (...) Spółka Akcyjna. Tym samym Zakład (...) SA korzystał, a po przekształceniach dalej korzysta, z urządzeń przesyłowych znajdujących się na nieruchomości wnioskodawców. Obecnie to urządzenie przesyłowe należy do (...) S.A.

W przedmiotowej sprawie przedsiębiorstwo państwowe przed dniem 1 lutego 1989 r. wykonywało władztwo mogące doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej, choć na rzecz jednolitego funduszu władzy państwowej, a po 1 lutego 1989 r. dla siebie we własnym imieniu. Zaliczenie posiadania poprzednika (w tym wypadku Skarbu Państwa) jest możliwe, jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, tak jak w tym przypadku. Osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r. miała status państwowej osoby prawnej i nie mogła nabyć (też w wyniku zasiedzenia) własności nieruchomości Skarbu Państwa, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po tej dacie zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa przed dniem 1 lutego 1989 r., jeżeli w tym czasie nastąpiło przeniesienie posiadania” (postanowienie SN z 9 lutego 2012 r. III CZP 93/11).

Nie ulega wątpliwości, że posiadanie przez przedsiębiorstwo państwowe urządzeń energetycznych oraz cudzej nieruchomości, na której zostały posadowione, było posiadaniem w rozumieniu art. 352 k.c. i mogło prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu (art. 292 w zw. z art. 172 k.c.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r., mając status państwowej osoby prawnej, nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości ani ograniczonych praw rzeczowych, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r. doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty. Stanowisko to wyrażone zostało w szczególności właśnie w odniesieniu do przedsiębiorstw energetycznych i innych przedsiębiorstw przesyłowych, które do dnia 1 lutego 1989 r. korzystały ze służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a więc w istocie były dzierżycielami w rozumieniu art. 338 k.c., co uniemożliwiało im, podobnie jak art. 128 k.c., nabycie na swoją rzecz własności ani innych praw rzeczowych (między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2006 r. I CSK 11/05, z dnia 10 kwietnia 2008 r. IV CSK 21/08, z dnia 17 grudnia 2008 r. I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15 i z dnia 10 grudnia 2010 r. III CZP 108/10 niepubl. oraz wyroki z dnia 8 czerwca 2005 r. V CSK 680/04 i z 31 maja 2006 r. IV CSK 149/05 niepubl.).

Uczestnik zgodnie z art. 176 kc wykazał, że po 1 lutego 1989 r. nastąpiło przeniesienie na niego posiadania służebności przez Skarb Państwa. Sąd zważył, że uczestnik mógł doliczyć do okresu biegu terminu zasiedzenia służebności okres samoistnego posiadania służebności przez poprzednika prawnego – Zakładu (...), będącego przedsiębiorstwem państwowym. W niniejszej sprawie zostały spełnione zatem wszystkie przesłanki wynikające z treści art. 292 kc, a w tym okresie nie nastąpiło przerwanie 30-letniego biegu terminu zasiedzenia, wobec czego sąd uznał, że z

dniem **29 grudnia 2006r.**, uczestnik postępowania nabył służebność gruntową o treści odpowiadające służebności przesyłu, albowiem uczestnik udowodnił, iż w tej dacie 30 lat wcześniej przedmiotowe urządzenie przesyłowe było eksploatowane. Wnioskodawcy ani poprzedni właściciele nieruchomości przed upływem okresu zasiedzenia nie wnieśli powództwa o wynagrodzenie za wykonywanie służebności gruntowej, a zatem nie przerwali zasiedzenia służebności na zasadzie nieodpłatności. Przesądowe wezwanie do ustanowienia służebności i do wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości zostało bowiem zgłoszone dopiero dnia 27 lipca 2011r., jak wskazali wnioskodawcy.

W apelacji wnioskodawcy zarzucili:

1. naruszenie przepisu art. 233 § 1 kpc przez błędną ocenę dokumentów dołączonych do odpowiedzi na wniosek w zakresie, w jakim na ich podstawie ustalono, że w związku z posadowieniem linii elektroenergetycznej na działkach nr (...), uczestnik postępowania korzystał z tych działek w sposób odpowiadający treści służebności przesyłu;
2. naruszenie przepisu art. 172 § 1 kc w zw. z art. 292 i art. 305(4) kc przez jego błędne zastosowanie, polegające na stwierdzeniu zasiedzenia służebności gruntowej, odpowiadającej treści służebności przesyłu.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia przez uwzględnienie wniosku lub jego uchylenie i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Apelacja nie podlega uwzględnieniu, a podniesione w niej ogólnikowe, bez bliższego omówienia zarzuty, nie znajdują potwierdzenia w okolicznościach sprawy. Przyjmując ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji za swoje, Sąd Okręgowy podziela także ocenę prawną tego stanu faktycznego oraz wyciągnięte z tej oceny wnioski, co zwalnia z potrzeby ponownego przytaczania powołanych już wcześniej trafnych argumentów.

Tylko dodatkowo odnośnie podniesionych zarzutów należy wskazać na następujące kwestie:

-ocena prawidłowości zastosowanych przepisów prawa materialnego może zostać dokonana jedynie po wcześniejszym przyjęciu, że ustalenia faktyczne, stanowiące podstawę rozstrzygnięcia, zostały dokonane zgodnie z przepisami prawa procesowego;

-podniesione przez skarżących zarzuty w tym zakresie związane były z kwestią oceny dowodów i poczynionych na ich podstawie ustaleń faktycznych ;

-co do zasady, wykazanie przez stronę, że naruszono przepis art. 233 § 1 kpc, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, nie może być zastąpione jedynie odmienną interpretacją dowodów zebranych w sprawie - do czego w istocie sprowadza się apelacja, chyba że strona jednocześnie wykaże, że ocena dowodów przyjęta przez sąd za podstawę rozstrzygnięcia przekracza granicę swobodnej oceny dowodów;

-oznacza to, że postawienie zarzutu naruszenia tego przepisu nie może polegać na zaprezentowaniu przez skarżącego stanu faktycznego przyjętego na podstawie własnej oceny dowodów; skarżący może natomiast wykazywać, wyłącznie na podstawie argumentów prawnych, że sąd rażąco naruszył zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów, a naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy, co nie zostało skutecznie dokonane;

-w niniejszej sprawie zasady z art. 233 § 1 kpc nie zostały naruszone, gdyż ocena zgromadzonego materiału dowodowego i poczynione na jej podstawie ustalenia faktyczne zostały dokonane przez sąd pierwszej instancji w sposób uprawniony i brak jest podstaw do podzielenia stanowiska apelujących co do ich nieprawidłowości; wbrew ogólnikowym uwagom apelacji o braku ustaleń sądu co do sposobu i zakresu korzystania przez uczestnika postępowania z nieruchomości wnioskodawców poza przesyłem prądu, kwestia ta została dostatecznie wyjaśniona, a ponadto wobec uwzględnienia zarzutu uczestnika o zasiedzeniu tej służebności, nie miało to żadnego istotnego znaczenia;

-- służebność przesyłu może być nabyta przez przedsiębiorcę przesyłowego w drodze zasiedzenia, zgodnie bowiem z art. 352 § 1 kc, kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności; warunkiem zasiedzenia służebności przesyłu jest korzystanie przez przedsiębiorcę przesyłowego z trwałego i widocznego urządzenia; nie ma zatem przeszkód do uznania przedsiębiorcy, który korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu, a nie ma tytułu prawnego do władania tą nieruchomością, za posiadacza takiej służebności; co istotne Sąd Najwyższy dopuszczał taką możliwość jeszcze przed nowelizacją kodeksu cywilnego, dokonaną ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, która wprowadziła do polskiego systemu prawnego służebność przesyłu / np. postanowienie SN z dnia 4 października 2006 r., II CSK11/06 czy wyrok SN z dnia 31 maja 2006 r. IV CSK 149/05 /, uchwała z dnia 22 maja 2013 r. III CZP 18/13, **przy czym z reguły przedsiębiorca - posiadacz służebności przesyłu jest uznawany za posiadacza służebności w złej wierze** / uchwała SN z dnia 17 czerwca 2005 r., III CZP 29/05, wyrok SN z dnia 29 stycznia 2008 r., IV CSK 410/07/; wprawdzie w orzecznictwie prezentowany jest także pogląd, że państwowe osoby prawne, które w okresie przed dniem 31 stycznia 1989 r., w wyniku realizacji inwestycji przesyłowych, przebiegających przez nieruchomości nie należące do przedsiębiorstwa przesyłowego, co do których wydane były decyzje administracyjne o przebiegu linii przesyłowej i pozwolenia budowlane, objęły w dobrej wierze posiadanie służebności, jako korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści tej służebności, przy czym podstawowe znaczenie w tej mierze przypisuje się decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, jednak uczestnik postępowania nie przedstawił takiej decyzji ani też żadnych innych dokumentów wydanych w oparciu o podstawy ustawowe dające prawo do zajęcia nieruchomości na cele publiczne, na podstawie których możliwe byłoby przyjęcie dobrej wiary poprzednika prawnego uczestnika w objęciu nieruchomości w posiadanie w zakresie służebności; ponadto w uchwale z dnia 7 października 2008 r. III CZP 89/08 wskazano, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu / art. 305(1) – 305(4) kc / dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu w ruchu przedsiębiorstwa; trzeba także podkreślić, że skoro powołana wyżej ustawa nie zawiera przepisów przejściowych, m. in. w zakresie zasiedzenia służebności przesyłu, to należy przyjąć, że jeżeli termin prowadzący do zasiedzenia służebności upłynął przed dniem 3 sierpnia 2008 r. / czyli przed wejściem w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. /, to sąd stwierdzi nabycie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jeżeli zaś po tej dacie - sąd stwierdzi zasiedzenie służebności przesyłu;

- skoro zatem uczestnik wykazał stosownymi dokumentami, że w dniu **29 grudnia 1976 r.** istniały już linie przesyłowe należące wcześniej do jego poprzedników, a obecnie do niego, które były i nadal są nieprzerwanie eksploatowane, to termin zasiedzenia - przy przyjęciu złej wiary - upłynął w dniu **29 grudnia 2006 r.**; dlatego też jeśli uczestnik zasiedział służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu, to nie jest możliwe ustanowienie tej służebności, ponieważ ona już istnieje; zasiedzenie jest pierwotnym sposobem nabycia własności, a w takiej sytuacji nabycie własności rzeczy przez posiadacza kosztem właściciela jest w razie ziszczenia się przesłanek zasiedzenia usprawiedliwione ochroną porządku publicznego, co prowadzi do uznania przepisów o zasiedzeniu, mimo że nie przewidują one dla właściciela rekompensaty utraconej własności, za zgodne z art. 31 ust. 3 Konstytucji / tak wyrok SN z dnia 12 stycznia 2012 r. II CSK 258/11 /; uwagi te prowadzą zatem do wniosku, że osobie, której nieruchomość została obciążona taką służebnością wskutek jej zasiedzenia, nie przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za ustanowienie służebności ani też wynagrodzenie odnośnie tej służebności za okres od chwili zasiedzenia;

-z tych przyczyn dalsze zarzuty apelacji dotyczące wynagrodzenia należnego od przedsiębiorcy na rzecz właściciela nieruchomości obciążonej za ustanowienie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu były bezprzedmiotowe, ponieważ wniosek o odpłatne ustanowienie służebności przesyłu o określonej treści podlegał oddaleniu w związku z ustaleniem nabycia tej służebności przez uczestnika postępowania w drodze zasiedzenia ;

- z kolei dalszy zarzut apelacji odnośnie zapłaty przez uczestnika postępowania zaległego podatku dochodowego jest bez znaczenia dla żądania będącego przedmiotem niniejszego postępowania.

Wobec powyższego apelacja jako pozbawiona uzasadnionych podstaw została oddalona / art. 385 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc /.